

Nada
Gaborovič

Živeti z ljubeznijo

(odlomek iz romana)

Nekoč je bila rečica, ki se ji je reklo Belica. Kdo ve kako bela in bistra ni bila nikoli, razen kadar je upadla, da so se skozi polmetrsko plast vode videle izprane skale in bel prod. Vendar nas ime ni motilo niti najmanj. Mene že ne. Bilo je preveč opravka z drugimi rečmi kot s tem neskladjem

med imenom rečice in dejanskim stanjem.

»Nekdaj je bila zagotovo zelo čista in prozorna, bela,« me je zavrnil Bogdan, ko sem se ponorčevala iz njegove ljubezni do prostorčka nad edinim tolmunom, daleč naprej štrlečo skalo, na kateri je prestoloval in smel to početi edinole on sam.

»Ne načenjaj dedne pravice,« mi je rekel rahlo očitajoče, ko sem se nekoč polastila udobnega sedeža in se nastavila soncu s svojimi od vojne stradarije šklepetajočimi kostmi. »Ne začenjaj posegati v stare pravice.« Ni pa me pognal dol, le sedel je na rob ob moj bok in segel po časniku.

»Kaj le prebiraš ta gnoj,« sem se obregnila. »Vse skupaj sama čvekarija, še za klozet ni primerno.«

Pogledal me je od strani. Pričakovala sem s svojimi sedemnajstimi leti, da se bo nasmehnil, pa se ni. Samo vidna guba med obrvmi, od temnih las navpično do korena nosu, se mu je poglobila. Kot bi jo zarisal z ravnilom.

Časopis je bral naprej, meni pa je kljuvalo v glavi: Kaj se le gre. Prosim, kaj. Lahko bi skočila v vodo, se škropila kot druge krati, si privoščila šale na račun drugih, ki so sedeli kot pingvini po rangih na bregu in zganjali neumnosti. Če je vojska, je pač vojska, kaj si moremo, ali ne. Življenje teče naprej. Tako beremo v modrih knjigah.

Rekla pa sem: »Ali še ne greš v vodo?«

Ne da bi bil pogledal po meni, je mirno rekel: »Če ti je takole kratko malo glupo,« in je poudaril tisti u, »kar skoči, nič te ne ovira.«

Bil je videti veliko zrelejši in starejši, kot bi pri svoji starosti in po mojih presojah smel biti. Ko smo prišli semkaj in sva si takoj drugi dan padla v oči kot enaka sotrpina, ki bi bila rada nadaljevala gimnazijo, pa so jo kratko malo zaprli, sva si bila takoj tako všeč, da sva se dobivala vsak prosti trenutek za Belico, ne da bi si bila napovedovala sestanke ali kaj

temu podobnega. Na zunaj diametralno nasprotna, sva se po srcu in duši ujela, kot beremo samo v tako imenovanih romantičnih romanih. O tem nisva nikoli spregovorila. Toda jaz sem neizmerno verovala Heineju in njegovi teoriji, najsi jo je sodobni čas ozmerjal s smešno, o dveh prilegajočih se bitjih, ki jima je usojenost najti se. In zato sem kar drugi ali tretji dan zapisala v svoj dnevnik, ki mi ga ni mogla odžreti ne okrutnost vojnega stanja ne pomanjkanje papirja, črnila, svinčnikov: »Res, zdi se mi, da moram stisniti velikemu avtorju Zimske pravljice roko najbolj spoštljivo. Zakaj? Ker se njegovo prepričanje potrjuje v mojem primeru!« Mislim, da sem naredila še nekaj klicajev zraven in podčrtala tisti »moj primer«.

Tedaj Ivan Minatti še ni napisal svoje neponovljive pesmi Nekoga moraš imeti rad. Kot mi je pozneje za časa najinega drugovanja na univerzi pripovedoval, je trpel kot ravno tako mlad človek kakor jaz po hostah. Stradal je kot jaz na drugem koncu našega ozkega sveta, in vedno bolj je doumeval, kar je pozneje izpovedal, da namreč »nekoga moraš imeti rad, /pa čeprav trave, reko, drevo ali kamen, / nekemu moraš nasloniti roko na ramo, / da se, lačna, nasiti bližine, nekemu moraš, moraš, / to je kot kruh, kot požirek vode, / moraš dati svoje bele oblake, / svoje drzne ptice sanj, / svoje plašne ptice nemoči . . .«

Zoreti smo morali nekako sočasno vsi, kar nas je po vojni prijelo pero v roke, ker smo čutili to določenost, ki te od nje ne more odvrniti nič.

Za Belico so se mi porajali enaki občutki do bistvenega v življenju, kot so občutila srca in se je neizbrisno dotaknilo duš največjih pesnikov skozi vse čase, kar jih pomni človeštvo.

Tedaj je Bogdan potegnil izza izprane kariraste srajce drobno knjižico, kot bi slutil moje razburjene misli za vrelim čelom, obsijanim od julijskega sonca. Rekel je samo: »Lahko je tvoja.«

Knjig nisem nikoli podarjala; sprejemala že, to tako navdušeno, da mi je kdaj kakšna zares kanila v mojo skromno knjižnico, ki pa je z mojim odhodom zdaj tako že postala žrtev plamenov.

Zato sem rekla malo preplašeno: »Mi jo podarjaš?«

Zdaj me je ošinil, kot ošineš malo zaostalega frkovca ali pokovko, ker ne kapira takoj.

»Temu se ne reče podarjati, hej,« je rekel prizanesljivo, ko je uzrl škrlat na mojih licih. »Temu se pravi sožitje, če nisi vedela, to pa je tisto stanje, ko si dva ne gledata pod prste, kaj je njegovo in kaj njeno; pač pa je obeh.«

Ni bil starejši od mene, govoril pa je kot starešina plemena. Kot sam veliki poglavar ob tabornem ognju pred spoštljivimi člani plemena, rodovno natančno vzgojenimi. O teh zadevah sem že veliko prebrala v teh piškavih letih, kar sem jih nosila na plečih, pa se je nanje sedaj tako grdo usedla vojna, ki ji moje sanje in nameni še za toliko, kot je črnega za nohtom, niso bili mar. In nenadoma me je postalo tako sram, da sem si želela biti pogreznjena pol klaftre globoko v mivko pod seboj.

»Bom že našla kaj, da se ti oddolžim,« sem rdeča kot kuhan rak zamrmrala. Vendar me je Bogdan samo ošvrknil s svojim temnim pogledom in se ni več zmenil zame.

Zadelo me je kot strela z jasnega: tukaj, daleč od velikega sveta, pa Byron! Byron v izvorniku.

Kuhan rak je postal vijoličast, dvakrat prekuhan na mojih licih se je spreminjal že v zariplost.

Naj kaj rečem? Pomeni, da so moje besede, vržene tako bahaško včeraj tjale čez Belico, kako se sama učim angleščine, pognale takoj kal? V Bogdanovi zavesti in predstavi? Ali pa bi mi na lep način rad pokadil pod nos mojo samovšečnost, če je to prava oznaka za nastopaštvo šestošolke, ki ji je vojna surovo odsekala vse tiste samorasle poganjke, na katere je bila še posebej ponosna?

Bogdan se je pretegnil in molčal kot grob. Skratka, sfinga, sem vedela. Sfinga, kar mi je najbolj šlo na jetra, ker sem rada razpravljala o rečeh, ki se dogajajo zdajle, sproti.

Pograbila me je jezica, moja nepredvidljiva in potuhnjena spremljevalka. Kaj neki se greva? Ali – se grem? Kako bi se mogel kdo norčevati ali posmihati taki dragocenosti, kot je sožitje, ki pomeni v nadaljnjem ljubezen, ta pa je najvišje, kar lahko dosežemo?

»Ti naj kaj preberem?« sem vprašala malomarno.

Bistro me je premeril.

»Kakor te je volja. Ampak ni nujno. Mogoče kdaj kasneje.«

Zdelo se mi je, da vem, pri čem sem, in da ve to zelo dobro tudi on. Zato sem čisto mirno odprla zbirko nekje na sredi in globoko v sebi divje klicala na pomoč vse svetnike in za nameček še kakega, ki drži z nami, od vojne zadetimi, še posebno trdno.

Bogdan se je komaj opazno zganil, kot bi si hotel pretegniti hrbet. Niti oči ni vzdignil od časnika. To me je še bolj razvnelo. In če pogorim? Če zna angleško bolje od mojega stokanja, ki se je navešalo po kotih moje izbice doma, kadar sem na samem poskušala izgovarjati vse tiste zame obavtne besede, kot sem jih krstila?

Nasproti so se mi zarežali verzi, dvostišje, čudno znani, zelo čudno – in povsem znani! Znani iz izbora Byronovih pesmi, ki mi ga je pred vojno posodila prijazna knjižničarka v delavski knjižnici.

Za preblisk, ki sine kot svetloba, me je obšlo, da to, kar zdajle počnem, sploh ni dostojno in ne vredno nekoga, ki si domišlja, kako pošteno hoče vselej, do konca živeti z ljudmi, pa naj jim je to prav ali ne. Vendar je zmagal lažni ponos.

»Talk not to me of a name, / great in story. / The days of our youth / are the days of our glory,« sem počasi povedala, in sram me je bilo bolj in bolj.

»In kako bi to prevedla? Zame?« je vprašal tiho Bogdan.

Zdaj se je malo ozrl po meni, po mojih licih, ki so spreminjala barvo ko kameleon.

»Ne govori mi o imenu, (slavnem v zgodovini). Dnevi naše mladosti – so dnevi naše slave,« sem počasi, vendar malo hitreje kot prej, rekla.

»Greva v vodo?«

Prehod iz tišine v veselo pobudo za vodne lumparije, ki sva jih zganjala kot odlična plavalca, je bil nekaj nevsakdanjega. Nenavadnega.

»Ti je?«

»Mi je.«

Nenadoma sem vedela: bal se je zame. Za moj ugled, ki bi si ga sama vzela pred njim, če bi mi spodletelo.

Obšlo me je nekaj tako posebnega, zunaj vsega, kar sem kdaj občutila, zlasti ob branju številnih in vsakovrstnih knjig, ki so me kar opajale in me kot mesečarko ob luninih nočeh metale po balkonu domače hiše ali me vabile kot sirene Odiseja na daljna potovanja po širnih morjih upov, hrepenenj, svetlobe. To nekaj je objelo moje srce in, kot smo radi nekoč rekli, vso notranjost do amena. Kajti posvetilo se mi je – v vojnih vihrah tudi tako mlada dekleta kot tedaj jaz hitreje zorijo – da v tem grmu tiči zajec. Da Bogdanovo obnašanje, očitno preskopo zanimanje zame, kakor sem mu natihoma podtikala, izvira iz nečesa drugega. Iz nečesa strahovito resnega, pomembnega; iz nečesa globokega, česar nisem sposobna še ne uzreti ne potegniti za rep na plano, kar je bil sicer moj vrojeni način sporazumevanja z ljudmi.

»Se bova škropila? Plula s kotlom navzdol?«

Prvikrat se je malo nasmehnil, kajti kotel za kuhanje svinjske piče je bilo treba vsakokrat ukrasti pri hudem sosedu, če je zaradi srečnih zvezd hrčal v oblakih vinskih hlapov kje v senci za hišo.

»Se ne bi raje menila angleško?« je rekel na svoj čisto posebni način, ki bi me spravljal pri drugem človeku v bes. Pri njem pa sem imela neizprosno jasen občutek, da natanko ve, kaj mi želi pokaditi pod nos. Zato sem ritnila kot žrebička in planila v vodo, da se je razlila po obrežju in oškropila Bogdana, ki je počasi stopal v hladne valčke. Bilo mi je res zagatno, nerodno, do vratu v vodi sem ugotovila, da sem res do vratu, a ne v vodi, pač pa v gnojnici. Kajti zdelo se mi je, da Bogdana pač ne morem ukaniti na noben način. Da to preprosto ni mogoče, ker... ker ve vse o meni, o tem, kaj znam, koliko vem, kakšna sem v resnici, ne pa takale tu pred poniglavim občinstvom v prvi vrsti galerije, samimi pokovci in pokovkami, ki so vsi zeleni okoli ušes.

»Hej,« se mi je zaletelo v ušesa in že sem bila pod vodo, za skalo sem se otepala, prhala ko nilski konj, lovila sapo, polnila pljuča z vsem mogočim, samo z dobrim rešilnim zrakom ne, pohajal mi je dih in že sem videla vse polno barvnih senc, ki so prihajale bliže, v glavi mi je bobnelo, tla, sipka in prhka, so se mi pod nogami spodmikala, preblisknilo me je, da se bom utopila v meter visoki vodi bolj kot ne umazane rečice na deželi bogu za hrbtom, namesto da bi me kdaj položili v marmornat sarkofag kot kakšno Tee ali Nefretete ali pač kot kakšno vredno peršono, ne pa tlačili moje napihnjeno truplo v kakšno trugo, na hitro zbito iz črvivih desk, kot jih je razstavljajal na ogled na trgu edini trški mizar. Saj poraba je bila iz dneva v dan večja, na to je bilo treba računati.

Nepričakovano me je silovita moč vrgla kvišku, kakor kit prhne svoj slap navzgor in se vzdigne na površino. Zajela sem zrak in kot miš iz moke skozi vodo v očeh skušala pregledati, kaj se dogaja. V vseh kosteh sem čutila, da nekaj je, da se mora nekaj dogajati, nekaj nenaravnega.

»Spravi se na noge, zdaj takoj, kmalu bodo spet nazaj,« mi je kot slaba

popevčica zadonelo na ušesa, ki so se odlepljala od vodnih potočkov iz mojih las. Bilo se je nemogoče znati, čeprav sem si vselej trdila, da me nič ne more spraviti toliko iz ravnovesja, da ne bi vedela, kaj se okoli mene godi. Vendar mi Bogdan ni dovolil takega, vase zaverovanega nakladanja v lastno brado, ker me je pahnil za grm, mi pomagal nataktniti na mokre kopalke edino poletno oblekico, ki sem jo premogla, tako da se je, že čisto preperela, pretrgala po hrbtu navpično od vratu do riti, in me po stezici ob Belici navzgor poganjal med staje na pobočju, kjer so njegovi bratje pasli koze.

»Za boga, kaj vendar je,« sem že precej bolj samozavestna in skoraj vesela, da je prišlo, kakor je pač prišlo, samo da je zavrlo nekaj, kar bi temu molčečemu, vase pogreznjenemu mladeniču, ki ni doslej storil po moji oceni še ene napakice ne sebi v škodo, morala reči v brk, če sem želela ohraniti lastno dostojanstvo in čast. Preprosteje rečeno, priznati mu, da je moje znanje angleščine omejeno na nekaj fraz, citatnih navedkov iz pesmi, iz tujih romanov, da sem si naredila slovarček najnujnejših besed, kar pa še zdaleč ni razlog za hvalisavost. Medtem ko o drugih dveh tujih jezikih tega ne morem reči, ne nemščina ne francoščina mi nista bili nobeno vprašanje. Le da to tedaj vprašanje tudi ni bilo, le angleščina je dvigovala vrednost vrednostnih papirjev na lestvici.

»Oni so bili tukaj, šli so mimo, potunkal sem te, da te ne bi videli, saj si se prikazala po tistem strašnem štrbunku skoraj gola, ko je tvoja kopalka že skoraj v franžah,« je rekel Bogdan nenadoma čisto tiho in mirno.

Vedela sem vse predobro, kdo so ti »oni«. Odrevenela sem in kurja polt me je oblila.

»Nikar zdaj ne omedli kar tako,« je rekel in me dregnil pod rebra. »Sva že tukaj, tod jih ne mika, se včasih kaj zapraši iz staj.«

Stala sem in se majala kot trs na samotnem močvirnem travniku sred viharja. Malo je manjkalo, pa bi bila telebnila kot spodsekan mlad hrast, ampak Bogdan je bil tudi za to nezgodo tu. Mirno me je naslonil nase, in ko me je kot poлено nameraval preložiti na ogal domače staje, sem se ga, čisto mokra kot kura pod kapom, oklenila in zaihtela tako divje, da je resnično ostrmel. V teh tednih, kar sva se kopala in lovila po Belici, me take še ni utegnil odkriti.

Prepričana sem bila, da ne bo odnehal od namere, ki jo ima mlad možki s polenom, tako velikim, kot sem bila jaz. Vendar se to nenadoma sploh ni primerilo. In to je bilo najbolj osupljivo: nič ni storil, da bi me odtrgal od sebe. In če sem imela včasih, kdaj pa kdaj pa kar precej, občutek, da se zaveda, koliko bolj je podkovan v nekaterih šolskih predmetih kot jaz, prav sovražila, ga zdaj ni bilo nikjer. Bogdan se je držal nekam nerodno, skoraj izgubljeno, ko me je podpiral kot žalujočo ostalo na kakšnem pogrebu daljnega sorodnika. In potem sem začutila še nekaj: srce mu je divje bilo. Nikoli, kar sva drugovala tod naokrog, nisem ujela še enega njegovega dokaza, da mu v prsih utripa srce, najsi sem se še tako trudila, da bi kdaj pa kdaj to srce v teh prsih začutila.

»Ti pa znaš prestrašiti človeka,« je končno zagrgral, ker sem se mu obešala okoli vratu. »Ti kaj fali? Nič, malo si se napila vode, ki o njej

razširjaš tako slabo mnenje tri kilometre naokrog, in kadar le moreš. A zdaj te je skrila pred . . . recimo psoglavci, če ste jih v šoli že jemali. So namreč v poglavju o ljudskih bajeslovnih bitjih, toliko, da si boš zapomnila.«

Rada bi zavpila: »O ti capin ti! Ti domišljavi, zarukani, visoki terc, ki si sam izbira prestole! Jaz pa bi skoraj poginila od groze, ker sem se postavljala s tistimi ficki Byronove materinščine.«

Namesto tega sem, kot bi bil govoril iz mene kdo drug, umirjeno in pametno dekle moje starosti, a brez postavljaške potrebe v sebi, rekla: »Saj veš, da znam angleško za navadno figo, a nekaj je še vedno boljše kot nič. In hvala, ker si me rešil, mislim, da si me rešil celo dvojno ali trojno.«

Nisem pa imela nobene namere, da bi se odlepila od njega. V njegovih rokah sem se počutila tako, kakor sem si predstavljala, da se pač moraš počutiti, kadar imaš koga zares rad.

Beseda, sicer še skrita v glavi, se je pa vendarle rodila. Kot iz trdno zapahnjenege hlevčka je izskočila in sedaj, osvobodjena, bi najrajši zaplesala divji indijanski ples, ali črnškega, s tamtam bobni, ki še posebej lepo donijo v mesečnih nočeh.

»Hej, nikar me tako precenjevati, nisem vreden take korifeje, kot si ti,« je zabrundal, ni pa storil po svoji strani čisto nič, da bi se me bil otresel. Bila sva gotovo zanimiv par za koze, ki so se meketaje nabrale okoli naju, ker so vsaj svojega pastirja odlično poznale po stasu in glasu, kot poje ljudska, in so čakale na svojo podkupnino, ker so bile tako razumevajoče pridne kot vselej, kadar jo je ta pastir ucvril dol k Belici. Bogdan nas ni nikoli razočaral, so govorili njihovi vdani kozji pogledi. Toda zdaj so ga spravile v zagato. Kdo ve, zakaj danes v žepu kratkih skavtskih hlač ni imel soli. Pokuhanu se je obrnil k meni in me vprašal čisto naravno, ali imam morebiti jaz kaj soli v žepu. Še tisti hip sva oba bruhnili v sproščujoč smeh, se objela tako tesno in prijazno, da se mi je srce začelo cediti kot ledena kepa pod vrelini žarki saharskega sonca.

»Ampak da veš, imela pa sem jo. Četudi je tako draga kot žafran, sem jo doma sunila za tvoje koze,« sem odkrito priznala, nato me je čisto narahlo pritisnil obse in to je popolnoma zadoščalo, da se je svet, ves, kar ga je bilo, zavrtel okoli mene ali jaz okoli njega, kdo ve. Počutila sem se kot na ringšpilu in sem Bogdanu to tudi priznala.

»O ti preklemanska Štajerka,« je veselo rekel in njegovi beli zobje so se mi zazdeli kot najlepši zobje najbolj divjega volka kje na Aljaski, pač po Jacku Londonu, »ne moreš iz svoje kože, kaj?«

»Morem, morem,« sem planila v smeh, kot ga nisem bila doslej še nikoli zmožna, »poglej, da boš priča velikemu levljenju,« in sem potegnila svojo razparano, razcapano obleko s sebe, pri čemer so mokre kopalke komaj zadoščale za osnovno moralo tedanjih ozko moralističnih časov. Vendar se nisem dolgo šopirila. Bogdan je molče slekel svojo kavbojsko srajco in oblekla sem si jo, medtem ko je krilo pokrivalo stas od popka do kolen.

»Jutri ti jo vrnem. Oprano,« sem obljubila.

Če bi bilo po moje, bi lahko to preoblačenje še malce počakalo.

Vendar po moje ni moglo biti, to sem vedela že tedaj; nagonsko sem slutila. Človek obrača, pravijo, bog pa obrne.

»Tudi če mi je ne vrneš,« je temno rekel Bogdan, »in tudi če mi je ne opereš; bom imel takšno za spomin za vse večne čase.«

Najrajši bi bila zacepetala, tako me je prizadelo. V srcu sem že takoj od začetka sklenila, da bom prala in likala vse svoje žive dni edinole Bogdanu in nikomur drugemu. On pa... In zato sem zajokala kot mlinsko kolo, ko nanj spuste vodo, in odpetkala z lesenimi natikači po bregu navzdol, da pridem čimprej domov.

Toda petkala sem nerodno, počasi, z zastoji, takimi, ko si popravljaš jermenček ali kaj drugega, da ne bi prehitro utekel. Moj trud se ni obnesel: mirno in brez ovir sem dospela do domačega plota.

»Čisto mokra si,« so se čudile sosede z vrta, si padla v vodo?«

»Že vemo, kam je padla,« se je zarežal tepček, ki je na trški gmajni zavračal ovce, če mu je kdo podaril čik, da so se dečki lahko naprej nemoteno metali po tleh.

Še zmenila se nisem. Zamalo se mi je pa le zdelo takšno obsiranje, ko sem bila prepolna kristalnih občutkov, o kakršnih se celo kakemu Puškinu še sanjalo ni, navzlic vsem tistim lepim ljubezenskim štorijam, da o drugem ljubljencu, Lermontovu, ne govorim. Mogoče se je le Máchi malo, sem tehtala, pa še ta in oni. Ampak tega, kar me je zagrabilo danes in me stisnilo kot med dva ploha, da sem komaj dihala, tega pa tisti velikani le niso imeli časti spoznati.

Posušila sem se in sedla na prag, da bi premislila zbrano o tem, da me je Bogdan rešil kot pravi junak iz najbolj ganljivih romanov ali filmov. Ne, ne kot tak junak. Njegovo dejanje in obnašanje ni sodilo med kuliserijo filmov in razvpitih romanov. Sploh ne.

Podprla sem si glavo in pustila, da so se lasje v vetru prijetno sušili kot seno na toplem soncu poleti ali otava v zgodnji jeseni. In bilo mi je kot v svežem senu pri stricu na Štajerskem, kamor smo hodili zares domov, tako smo čutili z vsem srcem. Tedaj so nekje zadonele puške, trg se je potuhnil. Še na pamet mi ni padlo, da bi se skrila z drugimi vred v hišo ali klet. Samo takole na planem je ostajal Bogdanov dotik nedotaknjen, tako dober in prijazen, kot ni bil z menoj nikoli nihče, bodisi da ni znal ali tega preprosto ni zmožel.

Sonce je bilo nad griči, kjer so nekje psoglavci iskali plen. Zrla sem na svoje roke. Zavidala sem jim, ker so še vedno čutile stisk krepkih Bogdanovih prstov, ki so se jih oklenili nekajkrat prejle. Bila sem srčno zadovoljna, da sem Bogdanu odkrila čisto resnico o sebi. In da sem jo o njem. Ker sem jo. Tako globoko in čisto resnico, da so me zasrbele pete in sem že mislila zaplesati polko, pa je sonce zašlo. Pomaknila sem se višje v breg, brundajoč si lansko uspešnico med popevkami, O sole mio, zatem pa še J'attendrai tous les jours ton retour, mon amour; tu zgoraj me niso mogli slišati iz domače kuhinje, ki je bila odprta nastežaj.

Morala sem še nekaj malega prežvečiti, preden bom godna za srečanje z domom. Na primer to, kako me je Bogdan potunkal v vodo. Bi rajši, da se utopim, šamo da se ne bi pasli po meni, skoraj goli, pogledi psoglavcev?

Verjetno. Skoraj očitno, že kar otipljivo, če pomislim, kako je, ko se človek utaplja, kar meni ne bi moglo uiti pod njegovo odločno roko.

Zasmejala sem se na široko, kolikor se sploh da, taka sreča me je zajela. In še sem pomislila, kako so se moški in ženske, ki so pisali o ljubezni, divje trudili, da bi izbezali nekakšne podrobnosti o tem tako skrajnje preprostem dajanju. Dajanju samega sebe drugemu, kadar in dokler se da, v vseh časih, na vseh krajih. In v vseh oblikah. Kajti ljubezni ne zgrešiš. Samo ljubezni se ne da zamenjati s čim drugim. In nič ni bolj zavrženega kot popisovati kot vzorec eno ljubezen, zraslo na lastnem ali tujem zelniku. Ker sleherna ljubezen je dovršena popolnost zase, neponovljiva. Enkratna. Sveta v dobesednem pomenu besede. Zato nedotakljiva. Prelepa. Naj bo mlada ali kasna.

Zgodlo me je sredi čela, kot bi me zadela konica med obrvi. Ne da bi bila vedela, kaj se mi dogaja, sem kot skozi mlečno steklo uzrla nekaj, kar se mi je zdelo kot moje tretje oko. Kakor imajo nekatere ženske tri dojke, ali kdo šest prstov, ali karkoli drugega, le da drugače. To tretje oko me je usmerilo nekam v daljavo, nenadoma sem skozi silovito bolečino uzrla svoje prihodnje dni kakor na filmu. Oblila me je zona.

»Zakaj?« sem zamrmrala.

»Ker si pričela živeti z ljubeznijo,« je reklo skozi tretje oko. »Ker le z ljubeznijo lahko živiš, kot je zapisano že davno, že zmeraj.«

»Ampak saj vidiš, kaj me čaka,« sem rekla s silovito bolečino v srcu. Tako hudo, da sem se morala zviti kot črv.

»Vem,« je dahnilo skozi tretje oko, ki zre v brezkončja brezčasij, »vem, vem. Toda ljubezen, ki si jo sprejela danes, taka ljubezen živi s teboj. Živi v tebi, je tvoj varovalni ščit, da ti nič ne bo moglo zares do živega. Ampak saj sama veš.«

Zares, vedela sem, da vem. Da vem, kako bom morala živeti v obdobju neljubezni pusto, prazno življenje brez svoje ljubezni, da pa bom vedno čakala in čakala, kdaj se bo vrnila k meni.

Skrila sem obraz v roke. Čutila sem žulje in rane od dela na zemlji.

S to ljubeznijo do Bogdana, sem krčevito mislila, strta že pri prvem koraku, bom lahko razumela ljubezen in jo oznanjala brez puhlih in praznih besed. Preprosto živeti jo je treba naučiti ljudi, to je tisto, tega jim manjka, tega ne znajo!

Skozi tretje oko sem uzirala konec vojne, strahotne padce, ruševine, kupe kosti, mrtvece, kakor bi si zavrtela film o Apokalipsi. Tresla me je mrzlica.

Jokala sem dolgo in skoraj zagrizeno. Nenadoma tretjega očesa nisem več čutila, pred očmi se mi je stemnilo, kot če bi prežala name omedlevica. Doslej je sama še nisem bila deležna, znake sem poznala iz romanov o imenitnih gospeh in gospicah. Bilo mi je nerodno, ker sama nisem marala zganjati takih kot one za čisto neznatne reči, medtem ko je šlo meni za čisto vso srečo v življenju.

Solze so se v večernem vetrcu sušile in spet močile moje krilo, želela sem si, da bi prišel Bogdan, ampak kaj bi si mislil o taki mili jeri, sem se takoj zbala, toda vedela sem, da mora vedeti, kako mi je, in je najmanj, kar

se spodobi za tako imenitnega fanta, to, da se neutegoma prikaže. Pa se ni. Medtem je doli v kavarni pela violina o črnih očeh, globokih očeh, o očeh ciganke, in je pela o lepih Madžarkah in njihovi vroči ljubezni. Čeprav so me iz kuhinje že nestrpno klicali, nisem in nisem mogla noter. Pestovala sem svoj občutek večne ljubezni in se bala, da bi mi mogoče kje ne ušel, se izmuznil, potem pa adijo moje namere, kako bom vselej živela z ljubeznijo, s svojo ljubeznijo do Bogdana.

Ko sem se potem le napol vzdignila, sem zaslišala znan žvižg na ulici pod sabo. Bogdan je končno gnal svoje kože domov. Žvižgal si je najino nedogovorjeno popevko, ki pa se je kar sama dogovorila, da bo najino znamenje in znak najine bližine. Poskočila sem, kot bi me zbodla igla v spodnji, zadnji del telesa, močno zaznamovan od mivke in skal, in se skoraj zvrnila čez plot dol na ulico.

»Bogdan!« sem zavpila, on pa je pogledal navzgor k meni, obešeni kot goska na plot, pomahal in, mirno žvižgajoč najino pesem, korakal naprej.